

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

**ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКА
ПІДГОТОВКА: ІННОВАЦІЇ,
ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

**II ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-
ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

**МАТЕРІАЛИ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

Київ, 26-28 травня 2021 р.

У збірнику розміщено матеріали II Всеукраїнської навчально-наукової конференції «Доуніверситетська підготовка: інновації, виклики, перспективи», що відбувалася 26-28 травня 2021 року в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, м. Київ у форматі онлайн.

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір цитат, наведених даних та термінологічних понять.

Програмний комітет

Голова Програмного комітету: ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка Володимир БУГРОВ.

Заступник голови: к.філол.н., доц., завідувачка Підготовчого відділення Київського національного університету імені Тараса Шевченка Галина УСАТЕНКО.

Науковий секретар : к.філол.н. Аліна КРУГЛІЙ.

Технічний секретар: Дмитро ЗОЗУЛЯ.

Адреса програмного комітету: Підготовче відділення Київського національного університету імені Тараса Шевченка, вул. Васильківська, 36, каб. 94.

Поштова адреса: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, вул. Володимирська, 64/13, м. Київ, 01601, Україна.

Тематичні напрямки роботи конференції:

1. Організаційно-управлінські питання, нормативна база діяльності інституцій доуніверситетської підготовки;
2. Навчально-методичні питання доуніверситетської підготовки, зокрема, навчання онлайн;
3. Соціокультурна взаємодія іноземних слухачів, студентів та викладачів в освітньому середовищі України.

ЗМІСТ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ПИТАННЯ ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ.....	5
Богиня Л.В., Колечкіна І.В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН	5
Чорна Ю. В., Чернова К.В., Завгородня Д.О. ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ СЛУХАЧІВ-ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН ДОВУЗІВСЬКОГО ЕТАПУ ПІДГОТОВКИ.....	8
Дворянчикова С.Є. МОДЕЛЬ STATION ROTATION: ПЕРЕВАГИ Й ВИКЛИКИ У ПРАКТИЦІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.....	14
Гладир Я.С. СПЕЦИФІКА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В УМОВАХ КАРАНТИНУ (ПІД ЧАС ДОПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМЦІВ)	17
Гринь Ю. В., Чорна Ю. В. ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В СИСТЕМІ КОНТРОЛЮ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	21
Ковальчук В.І. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ У ФОРМАТІ ОНЛАЙН	28
Литвиненко Н.П., Місник Н.В. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ	38
Карпенко С. Д. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ З МЕТОЮ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК	41
Маковишин В.І., Родчин С.В. ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ СЛУХАЧІВ ПІДГОТОВЧОГО ВІДДІЛЕННЯ В ЧАСІ ПАНДЕМІЇ COVID 19	46
Прищепя О. П. ДОЛАННЯ МОВЛЕННЄВОГО БАР'ЄРУ В ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	48
Косенко Ю.Г. КОГНІТИВНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	49
Рева-Лєвшакова Л.В. ІННОВАЦІЙНІ МОДЕЛІ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ...	52
Кириченко С.С. ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЇ ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ (СЛУХАЧАМ).....	56
Варава С.В., Івлєва С. М. ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ: ДОСВІД Й ВИКЛИКИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	65

Артеменко И.Ю. РАЗВИТИЕ У ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ ВЕРБАЛЬНОГО ВЕРОЯТНОГО ПРОГНОЗИРОВАНИЯ В ОБУЧЕНИИ РКИ НА НАЧАЛЬНОМ ЭТАПЕ.	78
Удовиченко В.В. ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ НА РІВНІ ДОУНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ПІДГОТОВКИ СЛУХАЧІВ- ІНОЗЕМНИХ ГРОМАДЯН	83
Сем'ян Н.В. ЕСЕ ЯК МЕТОД ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗВО	86
Швець Г.Д. ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ НА ПРОПЕДЕВТИЧНОМУ ЕТАПІ.....	90
Полежаєва В.О., Дев'ятовська І.В. НАВЧАННЯ НАУКОВОГО СТИЛЮ МОВЛЕННЯ ІНОЗЕМНИХ СЛУХАЧІВ НА ДОВУЗІВСЬКОМУ ЕТАПІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ	95
Пасічник Т. Д. ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ НА ПІДГОТОВЧОМУ ВІДДІЛЕННІ КНУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА.....	102

10. Сапожнікова О. Українська й зарубіжна література: Початковий курс для іноземних студентів підготовчих факультетів вищих закладів освіти: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2005. 179 с.
11. Царук А. П. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів-іноземців 2-4 курсів над художніми текстами. Кропивницький: ЦНТУ, 2018. 99 с.
12. Швець Г. Д. Теоретико-методичні засади навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. Київ, 2021. 689 с. URL: <https://cutt.ly/pbKX7To>
13. Швець Г. Д. Теорія і практика навчання української мови іноземних студентів гуманітарних спеціальностей: монографія. Київ: Фенікс, 2019. 529 с.
14. Швець Г. Д., Торчинська Ю. О., Літвінчук А. О. Читаймо українською: навч. посіб. з укр. мови для інозем. студ. / За ред. Г. Д. Швець. Київ: Фенікс, 2012. 112 с.

Полежасва В.О.
викладач Центру підготовки іноземних громадян,
Дев'ятовська І.В.
ст. викладач кафедри мовної підготовки
Запорізький державний медичний університет (м. Запоріжжя)

НАВЧАННЯ НАУКОВОГО СТИЛЮ МОВЛЕННЯ ІНОЗЕМНИХ СЛУХАЧІВ НА ДОВУЗІВСЬКОМУ ЕТАПІ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

Навчання іноземних студентів в Україні – це перспективний напрямок міжнародної співпраці у галузі освіти. Мовна підготовка іноземних громадян на всіх етапах здійснюється відповідно до Державного стандарту України з української мови як іноземної й реалізується в робочих програмах, навчальних планах, а також у підручниках, посібниках з української мови як іноземної (УМІ), аналіз яких «засвідчує тенденцію до домінування компетентнісного, культурологічного, комунікативно-діяльнісного підходів у викладанні мови» [4, с.100].

У своїх працях іноземні та вітчизняні дослідники у галузі методики фахової освіти розглядають різні підходи до навчання нерідної мови: компетентнісний підхід (В. Байденко, І. Бех, Л. Васецька, М. Вятютнєв, Г. Іванишин, О. Іванців, Н. Литвиненко, М. Лісовий, В. Ніколаєнко, О. Семенов, І. Туровська, І. Черних, Я. Юкало, О. Яцишина та ін.); комунікативний (О. Біляєв, І. Бім, Н. Гальська, Г. Гез, І. Зимня, Ю. Пасов та ін.); комунікативно-когнітивний (І. Алешанова, М. Баган, Л. Васецька, О. Гніздечко, Г. Іванишин, Н. Литвиненко, Ж. Макушева, Т. Маслова та ін.); діяльнісний (Л. Виготський, П. Гальперін, Д. Ельконін, О. Леонтєв та ін.); культурологічний (Л. Антонів, С. Дерба, С. Єрмоленко, І. Ключковська, Л. Мацько, О. Палінська, О. Селіванова та ін.). «Центром компетентнісного підходу в навчанні УМІ має стати формування комунікативної компетентності як результату навчання професійно зорієнтованого мовлення» [4, с. 100], – зазначає М. Цуркан.

Актуальність статті зумовлена потребами аналізу методичних основ навчання наукового стилю мовлення (НСМ) іноземних слухачів на довузівському етапі підготовки на конкретному матеріалі посібника-практикуму, створеного в Центрі підготовки іноземних громадян (ЦППГ) Запорізького державного медичного університету (ЗДМУ). Вмотивовуючи нагальну потребу в такому дослідженні, науковець Л. Васецька зазначає: «На сьогодні не існує досліджень щодо опису методичних основ навчання наукового дискурсу іноземних слухачів довузівського етапу підготовки. У літературі з даної проблеми не подано і не обґрунтовано чіткої й послідовної системи вправ та завдань поетапного навчання наукового дискурсу іноземців на довузівському етапі» [2, с. 41].

Довузівське навчання у ЦППГ ЗДМУ спрямоване на забезпечення якісної підготовки слухачів для подальшого навчання української мови в університеті, формування й розвиток умінь та навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності з врахуванням медико-біологічного профілю навчання й професійної підготовки.

Довузівська підготовка іноземних громадян здійснюється завдяки професійно орієнтованому підходу до навчання та вимог раннього залучення їх до навчально-професійної комунікації. У зв'язку з цим у робочій програмі посилена навчально-професійна складова, бо навчання наукового стилю мовлення є одним із найбільш важливих аспектів мовної підготовки.

Мета статті полягає у з'ясуванні завдань навчання іноземців науковому стилю мовлення на довузівському етапі та шляхів формування комунікативної компетентності у навчально-професійній сфері, яка стане підґрунтям для отримання належної професійної підготовки за обраним фахом на основному етапі.

Цілями занять з НСМ на початковому етапі є:

- закріплення практичних слухових і вимовних навичок як єдності звукового, акцентно-ритмічного й інтонаційного рівнів, подальше формування й удосконалення вимови звуків, слів, словосполучень, речень, тексту;
- уведення й закріплення відібраного лексичного мінімуму й синтаксичних моделей;
- формування й удосконалення навичок читання наукових текстів;
- розвиток монологічного мовлення, продукування усного монологічного висловлювання;
- розширення активного й пасивного словника;
- формування активного словника, спрямованого на засвоєння термінів з фахових дисциплін, досягнення комунікативно-мовленнєвої компетентності в навчально-професійній діяльності;
- формування уявлень про основні наукові поняття виучуваних предметів.

З метою найбільш раннього формування навчально-професійної компетенції іноземних громадян на довузівському етапі та їхньої підготовки до вступу на медичні, фармацевтичні, стоматологічні спеціальності відповідно до рівнів А1-А2-В1 загального володіння українською мовою в ЦПП

викладачами Л.П. Гайдук, Ю.В. Гринь, Ю.В. Черною створений навчальний посібник-практикум для вступного предметного курсу.

Практичні заняття з вступного предметного курсу з НСМ здійснюються за посібником «Українська мова: практикум для слухачів – іноземних громадян довузівського етапу» [3], який укладений за чотирма тематичними напрямками: розділ 1 «Перші уроки з математики», розділ 2 «Перші уроки з хімії», розділ 3 «Перші уроки з фізики», розділ 4 «Перші уроки з біології». Кожний розділ складається з п'яти уроків, а кожен урок триває одне заняття. Увесь вступний предметний курс розрахований на 40 годин практичних занять.

Мета цього навчального посібника – підготовка слухачів до занять з математики, хімії, фізики, біології та ознайомлення студентів з деякими особливостями НСМ і з обмеженою, визначеною тематикою кількістю наукової лексики, необхідної на перших заняттях. Така попередня підготовка значно зменшує різного роду складнощі, які виникають у слухачів при вивченні основного курсу зі спеціальних предметів, де з'являється велика кількість незнайомих конструкцій та лексики, і дозволяє слухачам бути більш підготовленими до перших занять зі спеціальних предметів, які проводитимуть викладачі-предметники.

Викладання вступного предметного курсу в ЦППГ починається з математики на п'ятому тижні навчання в університеті. Таке раннє введення дисциплін з точки зору навчального календарного плану є особливо актуальним для студентів більш пізнього заїзду, оскільки забезпечує повноцінну підготовку при вивченні дисциплін природничо-наукового профілю. Далі щотижня на заняттях з вступного предметного курсу вводиться новий навчальний матеріал з хімії, фізики, біології.

На цей момент уже сформовані навички вимови, первинні лексико-граматичні навички та первинні навички аудіювання, говоріння, письма й читання на матеріалі загальнолітературної мови. Але перенесення цих навичок на науковий стиль та лексику математики, хімії, фізики, біології не відбувається автоматично. Тому одним із важливих завдань викладання НСМ

є формування у слухачів уміння використовувати отримані раніше фонетичні та граматичні навички при вивченні нового лексичного матеріалу.

Поставлена лінгво-методична мета досягається завдяки логічній будові навчального посібника. Система завдань, добір текстів частково адаптованих та неадаптованих, укладених на базі навчальних посібників з виучуваних предметів, принцип подання матеріалу від простого до складного та принцип концентричних кіл сприяє поступовому формуванню й розширенню навичок комунікації в навчально-професійній сфері.

Кожен із розділів та уроків посібника має в основному загальну структуру: презентація нового матеріалу, опрацювання його у завданнях, робота з мініткстом, речення якого мають найпростішу структуру, яка поступово ускладнюється з уведенням нових понять і термінів НСМ, продукування власного монологічного висловлювання та письмових граматичних завдань. Післятекстові завдання спрямовані не тільки на розуміння предметної інформації, але й на закріплення лексико-граматичного матеріалу.

Прищеплення професійного інтересу до термінологічної лексики є головним завданням викладання УМІ при навчанні мови спеціальності. На вступному предметному курсі фахова термінологія представлена однослівними простими (*евглена, мембрана, органела, ядро*) та складними (*газообмін, ектоплазма, ендоплазма, багатоклітинна*) термінами й термінологічними словосполученнями (*травна вакуоля, одноклітинна тварина, клітинний рот, органічна речовина*). Знання цих структур термінів на початковому етапі є важливим для слухачів.

Початковий етап навчання НСМ орієнтований на швидке засвоєння великої кількості лексичного матеріалу посібника, який сприяє накопиченню потенційного словника термінів у визначених межах професійного знання на етапі вступного предметного курсу й дозволяє підготувати слухачів до сприйняття матеріалу за вказаними дисциплінами на основному курсі.

Для полегшення роботи з лексичним матеріалом у посібнику подано до кожного уроку українсько-англо-франко-іспанський словник.

Для активізації професійно орієнтованої лексики у навчальному процесі використовують вже знайому слухачам систему вправ та завдань. Виконання граматичних завдань з фахової лексики дозволяє розвивати й удосконалювати раніше сформовані навички:

- розрізнення частин мови за групами, наприклад: іменники (*лінія, тіло, траєкторія, цифра*), прикметники (*криволінійний, мінеральний, рослинний, тваринний*), дієслова (*дорівнює, поділити, помножити, утворює*), прислівники (*повільно, прямолінійно, рівномірно, швидко*).
- використання прийменниково-відмінкової системи, наприклад: (*навколо Сонця, по лінії, при русі, у спокої*);
- використання дієслів, властивих основним конструкціям НСМ, у їх видо-часових формах та іменникового (*кількість атомів, органела руху, тіло амеби, ядро атома*) й дієслівного (*називається ендоплазмою, перетравлюється у вакуолях, потрапляє до цитоплазми, складається з клітин*) керування.

Полегшує сприйняття навчального матеріалу практикуму наявність певної кількості таблиць, схем, рисунків, формул, символів.

Навчальні завдання цього посібника спрямовані на формування предметних знань на базі засвоєння нової лексики, способів творення слів, граматико-синтаксичних форм та конструкцій наукового стилю, які відповідають початковому рівню володіння НСМ.

Під час засвоєння цього курсу закладаються основи комунікативно-мовленнєвої компетентності. Як зазначає С. Варава, насамперед формується лінгвістична компетенція, «при формуванні якої важливо приділяти увагу вивченню мовленнєвих зразків на рівні речення та на рівні тексту» [1, с.27] та комунікативно-мовленнєва й предметна компетентності, що вимагає від іноземних слухачів володіння певним мінімумом лексико-граматичних, синтаксичних конструкцій і термінологічної лексики, які забезпечать їхню активну участь у процесі комунікації в навчально-професійній сфері на основному етапі довузівської підготовки, а у подальшому й на першому курсі університету.

Отже, для ефективної реалізації цих компетентностей необхідна наполеглива й копітка робота під керівництвом викладача та самостійна робота слухачів. Використання на довузівському етапі вказаного навчального посібника-практикуму на заняттях з іноземними слухачами дозволяє сформувати мовну й мовленнєву базу, необхідну для формування й удосконалення комунікативних потреб у навчально-професійній сфері. Недостатня розробленість науково-методичного забезпечення процесу навчання на довузівському етапі потребує подальшої наукової розробки як питань теоретичного, так і практичного рішення цих проблем.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Варава С.В. К вопросу о формировании профессионально-ориентированной лингвистической компетенции / С.В. Варава // *Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів*: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції (12-13 жовтня 2017р.). Харків: ХНАДУ. 2017. С.24-28.

2. Васецька Л.І. Комунікативно-когнітивний підхід до навчання наукового дискурсу іноземних студентів: аналіз проблеми та перспективні напрями вирішення / Л.І. Васецька // *Проблеми і перспективи підготовки іноземних студентів*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, (11-12 жовтня 2018р.) Харків: ХНАДУ. 2018. С. 39-44.

3. Гайдук Л.П. Українська мова: практикум для слухачів – іноземних громадян довузівського етапу / уклад. Л.П. Гайдук, Ю.В. Гринь, Ю.В. Чорна. Запоріжжя: ЗДМУ. 2018. 106 с.

4. Цуркан М. Методика викладання української мови як іноземної на синхронному зрізі ХХІ століття: тенденції розвитку. *Нова педагогічна думка*. 2019. № 1. С. 97-102.